

GEMEENTE ENGELLEN

A a n

de Gemeenteraad.

No. -2.07.13.

Onderwerp Gemeentevlag.

Onder dagtekening van 8 januari 1953 mochten wij uw Raad een voorstel aanbieden om te besluiten tot het aanvragen van een gemeentewapen aan Hare Majesteit de Koningin. In uw vergadering van 15 januari 1953 werd door u op ons voorstel gunstig beschikt. Bij Koninklijk Besluit van 18 april 1953 No. 2 werd aan onze gemeente een wapen verleend, waarvan de beschrijving luidt als volgt:

"In azuur de aartsengel Yophiël in natuurlijke kleur, gevleugeld van zilver, dragend een mantel van hetzelfde, houdend in de rechterhand een vlammend zwaard van zilver met gouden gevest en in de linker een gezet van sabel, staande op een rotsgrond van goud".

Hiermede kwam een einde aan de wellicht honderd jaar bestaande gewoonte om op officiële stukken der gemeente een stempelafdruk te plaatsen, voorstellende een amor-achtig en speels barok-engeltje, dat niet overdadig gekleed was. Hoe het gebruik van dit stempel eertijds was ontstaan kon niet nagegaan worden. Wel was met zekerheid vast te stellen, dat er geen enkele officiële basis aan ten grondslag gelegd kan worden, daar dit stempel niet kon zijn afgeleid van een officiële gemeentewapen, omdat de gemeente geen dergelijk wapen had. Een en ander mochten wij in ons voorstel van 8 januari 1953 uitvoerig uiteenzetten. Door de verlening van bovenomschreven wapen door Hare Majesteit de Koningin was de gemeente in staat een waardig en officieel erkend wapen te voeren. Het zeer kunstzinnig uitgevoerde wapendiploma siert sedertdien de vergaderkamer van uw college.

De kleuren welke in het gemeentewapen voorkomen en die in de omschrijving worden genoemd als "azuur", "zilver", "goud" en "sabel", betekenen blauw, wit, geel en zwart. We kunnen dus stellen, dat de kleuren van onze gemeente zijn: blauw, wit, geel en zwart.

Van het bezit van een officiële gemeentewapen blijkt naar buiten als regel niet veel. Zeker, op het briefpapier der gemeente komt dit wapen in eenvoudige uitvoering voor. Ook bij sommige plechtigheden en feestelijke gebeurtenissen pleegt men wel eens een wapenschild op te hangen als versiering. Meestal is echter zulk een schild een seer sobere en vaak mislukte nabootsing van het officiële wapen, zodat als regel niet van een waardig gebruik van het officiële gemeentewapen gesproken kan worden. Er zal niemand

kunnen beweren, dat een dusdanig gebruik van het wapen der gemeente een werkelijk feestelijk aanzien kan geyen. En zeer zeker kan niet worden gesproken van een waardig en stijlvol symbool, waarnaar met trots kan worden gewezen.

Daarom hebben wij er ons over beraden of er geen waardiger manier is voor het gebruik der Engelense kleuren en die bovendien sprekender is voor de bevolking.

Wij hebben gemeend, dat dit zou kunnen worden gerealiseerd door de vaststelling van een gemeentevlag.

Hoewel oudtijds vlaggen slechts gevoerd werden voor twee doeleinden: n.l. op schepen als herkenningsteken en bij de legers te velde, neemt het gebruik van vlaggen voor allerlei doeleinden thans hand over hand toe. Wij willen niet stellen, dat het gebruiken der vlaggen steeds en onder alle omstandigheden op verantwoorde wijze geschied. Maar toch valt niet te ontkennen dat het vlagvertoon bij vele gebeurtenissen indrukwekkend en betekenisvol kan zijn, terwijl het onder andere omstandigheden in aanzienlijke mate kan bijdragen tot eensgezindheid en verhoging van vreugde en blijdschap, of getuigen kan van droefheid en rouw.

Uitgaande van deze gedachte hebben wij -overwegende dat de vlag het symbool van eenheid en verknochtheid van en aan de gemeenschap kan en moet zijn- ons beraden over de vraag of het verantwoord en/of aanbevelenswaardig zou kunnen zijn, voor onze gemeente een gemeentevlag te doen ontwerpen en uw Raad te verzoeken deze vlag te willen vaststellen.

Wij hebben gemeend, deze vraag bevestigend te moeten beantwoorden. Zonder de schijn te willen wekken, dat wij de inwoners onzer gemeente zouden willen aansporen tot chauvinisme of tot overwaardering der betekenis van onze gemeente, menen wij toch, dat iedere poging onzentwege, om het bestaan, de betekenis en de belangrijkheid van onze gemeente naar buiten te doen blijken, moet worden aangewend. Nog te weinig zijn onze inwoners zich bewust van het feit, dat onze gemeente geen onbeduidend vlekje op een landkaart behoeft te zijn. Nog steeds ziet men niet in, dat onze gemeente in toenemende mate aantrekkelijk wordt als woongemeente voor iedereen. Nog steeds onderschat men de eigen capaciteiten, die tot uiting komen in een gestadig groeiend verenigingsleven, dat helaas door sommigen niet voldoende wordt gewaardeerd. Wanneer we zien, in welke aantrekkelijke vorm onze gemeente zich gedurende het laatste tiental jaren heeft ontwikkeld en welke riant perspectieven voor verdere ontwikkeling in het uitbreidingsplan zijn vastgelegd, dan kunnen we met overtuiging constateren, dat Engelen iets te betekenen heeft. Wanneer we daarnaast stellen de schat aan historische waarden, welke vooral in het kerkje te Bokhoven tot uiting komen, doch evenzeer in de aantrekkelijke ligging van dit kerkdorp aan de rivier de Maas, dan mogen we met enige trots constateren, dat onze gemeente een juweeltje mag worden genoemd, dan een onbeduidend dorpje, waarvan iedereen zich zou afkeren. De gehele constellatie

en de aantrekkelijkheid der gemeente, maar ook de dorpse gemoedelijkheid en hartelijkheid onzer inwoners rechtvaardigen volkomen, dat met enige fierheid en trots over Engelen en Bokhoven -samen de gemeente Engelen vormende- wordt gesproken.

Daarom menen wij, dat er een middel moet worden gevraagd, dat dienen kan om, zowel bij officiële gebeurtenissen als bij festiviteiten en evenementen van betekenis van het bestaan onzergemeente te doen blijken. Daartoe zou een gemeentevlag kunnen dienen. Bij officiële gebeurtenissen kan zij de gevel van het gemeentehuis sieren. Bij feestelijkheden, optochten en spelen kan zij worden medege dragen als uiting van vreugde en als symbool van eensgezindheid, of als banier, waaronder men zich met rots kan scharen, omdat men inwoners der gemeente Engelen is. Bij allerlei gelegenheden en evenementen kan zij dienen en kan zij de aandacht op onze gemeente vestigen.

Ons er van overtuigd houdende, dat uw Raad met ons het hierbovenomschreven standpunt zal kunnen innemen, hebben wij gemeend, ons de vrijheid te mogen veroorloven, reeds enige voorbereidingen te mogen treffen, teneinde tot de vaststelling van een gemeentevlag te kunnen geraken.

Naar aanleiding daarvan mogen wij uw Raad het volgende mededelen: In tegenstelling tot de vaststelling van een gemeentewapen, zijn er voor de vaststelling van een gemeentevlag geen voorschriften van Regeringswege gegeven. De gehele procedure zou dus kunnen worden beschouwd, als liggende binnen de bevoegdheden van het gemeentebestuur. Toch zal het voor uw Raad verklaarbaar zijn, dat het niet gewenst zou zijn, als ieder gemeentebestuur naar eigen inzicht en zonder deskundige adviezen, een gemeentevlag ging vaststellen. Daardoor zouden meerdere zelfde vlaggen ontstaan en vlaggen, die heraldisch en esthetisch niet verantwoord zouden zijn. Daarom is het gebruikelijk over het ontwerpen en vaststellen van vlaggen van publiekrechtelijke lichamen (provincies, gemeenten en waterschappen) het advies te vragen van de Hoge Raad van Adel.

Onder dagtekening van 10 februari 1960 wendden wij ons tot de Secretaris van de Hoge Raad van Adel te 's-Gravenhage, met het verzoek diens oordeel te mogen vernemen over de voor een gemeentevlag van Engelen te bezigen kleuren, de afmetingen en de vast te stellen omschrijving. Reeds onder dagtekening van 11 februari 1960 mochten wij antwoord ontvangen, waarbij mede werden toegezonden de door de Hoge Raad van Adel in 1948 aangegeven Algemene Richtlijnen voor de samenstelling van vlaggen van publiekrechtelijke lichamen". Daaruit blijkt het volgende:

1. In de eerste plaats dient men zich af te vragen, of de vlag voldoende "sprekend" is, d.w.z. of de kleurencombinatie zo gekozen is, dat de kleuren goed tegen elkaar afsteken, zodat de vlag ook op enige afstand herkenbaar is.
2. Het is gewoonte, dat in een vlag de kleuren van het wapen hare afspiegeling vinden, zowel de kleur van de hoofdwapenfiguur, als die van het veld.

3. Het gebruik wil, dat zo mogelijk de donkerste kleur beneden geplaatst wordt.

4. Afgezien van de meestal daaraan verbonden moeite en kosten, is het in 't algemeen niet wenselijk zegel- of wapenfiguren in een vlag op te nemen; vandaar dat men de hoofdwapenfiguur pleegt te symboliseren in een der banen.

5. De beschrijving van een vlag geschiedt steeds als standaard (dus staand) en niet als uitgehangen aan een horizontale stok uit de bovenste verdieping van een huis.

6. De afmetingen van een vlag heten hoogte en lengte. De hoogte van een vlag en van elke baar afzonderlijk wordt langs de stok gemeten; de andere afmeting heet de lengte.

7. Wat onderlinge verhoudingen betreft, geldt het volgende: Stelt men zich de vlag voor als standaard, dan geeft voor een vlag van drie banen een verhouding van lengte : hoogte = 3 : 2 een mooi resultaat. Voor een vlag van twee, vier of meer banen kan men deze verhouding als uitgangspunt nemen, doch men zou de voorgestelde vlag moeten tekenen (in het vlak opzetten) om te zien, in hoever men hier uit aesthetisch oogpunt wellicht een weinig moet "geven en nemen".

8. In beginsel zullen alle banen even hoog moeten zijn; in hoeverre dit ook voor een golvende baan gelden moet, zal de tekening moeten uitwijzen.

9. Het is beter in het besluit tot vaststelling van de vlag geen afmetingen, noch de onderlinge verhouding van lengte en hoogte van de vlag, onderscheidelijk der banen, op te nemen. Immers een en ander kan verschillen naarmate van het gebruik, hetwelk men van de vlag maakt, bijvoorbeeld een vlag, welke in een optocht moet medegevoerd worden, behoort aanzienlijk korter te zijn, dan die, welke uit de bovenste verdieping van een hoog gebouw uitgehangen wordt.

Indien echter de hoogte der banen ongelijk is, zal de hoogte van die baan (banen), welke afwijkt van de normale hoogte, bedoeld in richtlijn 8, in het besluit tot vaststelling van de vlag vermeld dienen te worden en wel in verhouding tot de totale hoogte van de vlag.

De kleuren van onze gemeente zijn, naar het oordeel van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, volgens diens opgemelde brief van 11 februari 1960: blauw, wit en geel.

Blauw: het wapenveld.

Wit: de mantel van de aartsengel Yophiël

Geel: het gevest van het zwaard en de rotsgrond waarop de engel staat.

Er zijn echter meer gemeenten in Nederland, wier kleuren eveneens blauw, wit en geel zijn. De gemeenten Dodewaard, Heerhugowaard, Heumen en Spijkenisse voeren reeds vlaggen, samengesteld uit combinaties van horizontale banen van genoemde drie kleuren. Daarom blijven er, naar 't oordeel van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, slechts twee combinaties over, te weten: een rechthoekige vlag, bestaande uit drie horizontale banen in de kleuren, gerekend van boven naar beneden: geel, blauw, wit, OF blauw, geel, wit. Tevens zijn er nog enige combinaties mogelijk van vlaggen samengesteld uit verticale banen in genoemde drie kleuren. Aldus het oordeel van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, kenbaar gemaakt in zijn brief van 11 februari 1960.

Naar aanleiding hiervan zijn wij, in alle bescheidenheid alsvolgt van mening: De keuze zou in ieder geval moeten vallen op een vlag van horizon-

tale banen. Deze waait sierlijker uit, dan een vlag van verticale banen. Vervolgens lijkt ons de combinatie: geel, blauw, wit, verkieslijker dan de combinatie: blauw, geel, wit. De eerste combinatie: dus geel, blauw, wit, is sprekender dan de tweede en de kleuren zullen bij de eerste combinatie 't beste tegen elkaar afsteken, zoals in de algemene richtlijnen onder punt 1 bedoeld wordt. Deze combinatie is echter niet in overeenstemming met het gebruik, genoemd onder punt 3 der richtlijnen, dat de donkerste kleur beneden moet worden geplaatst. Dit zal echter wel een gevolg zijn van de omstandigheid, dat reeds andere gemeenten een keuze deden uit deze kleurencombinatie.

Daarom hebben wij ons afgevraagd, of het niet verantwoord zou zijn, teneinde de vlag iets sprekender te maken, haar te doen bestaan uit vier banen, gerekend van boven naar beneden bestaande uit geel, blauw, wit en zwart. Daardoor zouden naar onze mening de kleuren beter tegen elkaar afsteken en zou de herkenbaarheid op enige afstand zeker bevorderd worden. Deze vlag, bestaande uit vier banen wijkt wel af van de aanvankelijke aanbeveling van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, maar is toch wel - en misschien beter - een afspiegeling van de kleuren van het gemeentewapen. Immers de aartsengel Yophiël houdt in de linkerhand een "gesel van sabel", dus zwart. Wij zouden daarom aan deze vlag de voorkeur willen geven.

Aangezien 't naar onze mening niet verantwoord is, deze vlag van vier banen te kiezen zonder nader overleg met de Hoge Raad van Adel en evenmin zonder een ontwerp te laten maken door een terzake deskundige, hebben wij ons in verbinding gesteld met de heer J.P. van der Drift, Lijsterbesstraat 123 te 's-Gravenhage. De heer van der Drift is wapentekenaar bij de Hoge Raad van Adel. Hij ontwierp in 1953 ook het gemeentewapen van Engelen. Wij hebben de heer van der Drift gevraagd:

- 1e. mondeling contact op te nemen met de Secretaris van de Hoge Raad van Adel over de vraag, of 't verantwoord is een vlag vast te stellen, bestaande uit vier banen, te weten, geel, blauw, wit en zwart.
- 2e. indien zulks de instemming van de Hoge Raad van Adel zou kunnen hebben, een afbeelding met beschrijving van een zodanige vlag te vervaardigen.
- 3e. indien de Hoge Raad van Adel zich niet met een vierbaans-vlag kan verenigen, dan een drie-baans-vlag te ontwerpen (met beschrijving) bestaande uit de combinatie: geel, blauw en wit.

Ter uitvoering van deze opdracht zond de heer van der Drift ons op 8 maart 1960 een tweetal afbeeldingen toe van een vlag, bestaande uit vier horizontale banen, van boven naar beneden resp. geel, blauw, wit en zwart. Een van deze afbeeldingen stelde de vlag voor als standaard, dus een strakke vlag; de andere stelde een wapperende vlag voor. Hoewel bij deze afbeeldingen geen nadere motivering werd gegeven, hebben wij aangenomen, dat de door de heer van der Drift ontworpen vier-baans vlag de instemming van de Hoge Raad van Adel zou hebben, zulks omdat wij aan de heer van der Drift bij het ver-

strekken der opdracht hadden gevraagd, nader overleg met de Hoge Raad van Adel te plegen.

De door de heer van der Drift ontworpen vlag kon ons uitermate bekoren. Het was naar onze bescheiden mening een sierlijke vlag, met sprekende kleuren. Wij geloofden, dat door de toevoeging der zwarte baan de vlag aanmerkelijk sprekender was geworden en aan aantrekkelijkheid had gewonnen, zonder op enigerlei wijze afbreuk te doen aan aesthetische of heraldische eisen. Ja, wij meenden zelfs, dat zij met die eisen meer in overeenstemming was, dan een die-baans vlag (resp. geel, blauw en wit) zou zijn geweest. De kleuren staken zeer goed tegen elkaar af en de herkenbaarheid op enige afstand was voldoende verzekerd.

Onder toezending van de afbeelding met de vlag als standaard, hebben wij ons, bij brief van 9 maart 1960 gewend tot de Hoge Raad van Adel, met het verzoek over deze vlag officiëel advies te willen uitbrengen.

Het antwoord van de heer Secretaris van de Hoge Raad van Adel, dat wij bij diens brief van 11 maart 1960 No. 32/11 mochten ontvangen, was een ware teleurstelling. In die brief deelde genoemde Secretaris mede, dat het hem niet juist voorkwam, dat de gemeente Engelen de door ons voorgestelde vlag voerde, omdat de gemeente Woerden, krachtens raadsbesluit van 13 mei 1954 reeds een vlag voerde, die geheel ~~in~~ identiek is aan het door ons voorgestelde ontwerp.

Naar onze mening moest hier dus ergens een fout gemaakt zijn. OFWEL de heer van der Drift had niet voldaan aan ons verzoek om, alvorens de vlag te ontwerpen, nog nader contact op te nemen met de Hoge Raad van Adel, OFWEL de Secretaris van de Hoge Raad van Adel had aan de heer van der Drift zijn fiat gegeven op het door ons voorgestelde ontwerp, maar was later tot de ontdekking gekomen, dat een andere gemeente (i.c. Woerden) reeds een identieke vlag voerde. Na telefonische informaties bleek het laatste 't geval te zijn. Buiten onze schuld en buiten de schuld ook van de heer van der Drift, werden wij gedwongen een andere vlag te doen ontwerpen.

De Secretaris van de Hoge Raad van Adel gaf in zijn brief van 11 maart 1960 No. 32/11 wel een advies, n.l. een vierbaans vlag in de kleuren van boven naar beneden: geel, zwart, wit en blauw. Deze kleurencombinatie kon ons niet bekoren. Allereerst niet, omdat de zwarte baan beneden juist zulk een sprekend karakter aan de vlag geeft en dit in bovenstaande kleurencombinatie verloren zou gaan. Maar daarenboven nog, omdat de banen geel en zwart, naast elkaar, o.i. teveel duiden in de richting van de kleuren ener naburige gemeente.

In overleg met de heer van der Drift gingen daarom onse gedachten uit naar de kleurencombinatie, gerekend van boven naar beneden: blauw, geel, wit en zwart. Bij deze combinatie werden de bovenste en de benedenste baan (resp. blauw en zwart) de meest sprekende kleuren en kwamen de minst

sprekende kleuren (resp. geel en wit) in het middenveld der vlag.

Bovendien ontstond door deze kleurencombinatie een middengedeelte der vlag

in de kleuren der R.K.Kerk (geel en wit) hetgeen in onze overwegend katholieke Brabantse gemeente toch wel op z'n plaats geacht mag worden te zijn.

Over dit nieuwe ontwerp: blauw, geel, wit en zwart, werd op ons verzoek door de heer van der Drift mondeling contact opgenomen met de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, waarbij uitdrukkelijk werd gevraagd, vooral tijdig te willen bezien, of dit ontwerp aanvaard zou kunnen worden. De heer van der Drift deelde telefonisch mede, dat hij zekerheid had verkregen, dat dit ontwerp de instemming van de Hoge Raad van Adel zou verkrijgen. Hij adviseerde ons daarom, reeds aanstonds over dit ontwerp het officiële advies te vragen van de Hoge Raad van Adel. Dit deden wij bij onze brief van 14 maart 1960 en deelden daarbij mede, dat de omschrijving dezer vlag naar onze mening, zou kunnen luiden:

"vier evenwijdige horizontale banen van gelijke hoogte

"in de kleuren, gerekend van boven naar beneden: blauw,

"geel, wit en zwart".

De heer van der Drift zegde ons toe inmiddels met spoed een tweetal afbeeldingen dezer vlag te zullen vervaardigen. Deze afbeeldingen mochten wij reeds op 17 maart 1960 ontvangen. De afbeelding, met de vlag uitgevoerd als standaard, hebben wij onmiddellijk aan de Hoge Raad van Adel doorgezonden. De afbeelding met de vlag uitgevoerd als wapperende vlag, gelieve U hierbij aan te treffen.

Hoewel, naar onze bescheiden mening, de kleurencombinatie: blauw, geel, wit en zwart iets minder aantrekkelijk is en iets minder sprekend dan de combinatie: geel, blauw, wit en zwart, geloven wij toch, dat het ontwerp zeer geslaagd genoemd mag worden. Een vlag in deze kleurencombinatie is volkomen aanvaardbaar.

Bij brief van 25 maart 1960 No. 32/11 van de Secretaris van de Hoge Raad van Adel, mochten wij omtrent het ontwerp van deze vlag een gunstig officieel advies ontvangen, waarbij werd aanbevolgn, de omschrijving der vlag te doen luiden als in ons voorstel terzake omschreven, dus: vier evenwijdige horizontale banen van gelijke hoogte in de kleuren, gerekend van boven naar beneden: blauw, geel, wit en zwart.

Naar aanleiding daarvan en in overeenstemming met het officieel advies van de Hoge Raad van Adel, menen wij uwe Raad te mogen verzoeken, te willen besluiten tot vaststelling van een gemeentevlag overeenkomstig het ontwerp-besluit, hetwelk wij u hiernevens menen te mogen aanbieden.

Wij geloven, dat dit besluit in het belang der gemeente is en dat daardoor de mogelijkheid zal worden geschapen, de betekenis onzer kleine gemeente ook naar buiten te doen blijken.

Tenslotte menen wij uwe Raad het volgende te mogen mededelen: Indien uwe Raad overeenkomstig ons voorstel tot vaststelling van een gemeentevlag zou willen besluiten, zou het wellicht aanbevelingswaardig zijn, deze eerstmaals met enig ceremonieel aan de bevolking te tonen. Dit zou kunnen geschieden door bij de herdenking van de 15-jarige Bevrijdingsdag op 5 mei 1960 deze vlag eerstmaals te hijsen aan een op het Raadhuisplein op te stellen mast. Dat zou wellicht een waardige opening der feestelijkheden kunnen zijn, die betekenisvol kan zijn voor ons dorp, dat door oorlogshandelingen zo uitermate zwaar werd getroffen. Wij zullen, na een gunstig besluit van uwe Raad, met de nodige spoed de alsdan geldige gemeentevlag laten vervaardigen, zodat een en ander op 5 mei 1960 verwezenlijkt kan worden.

Engelen, maart 1960.

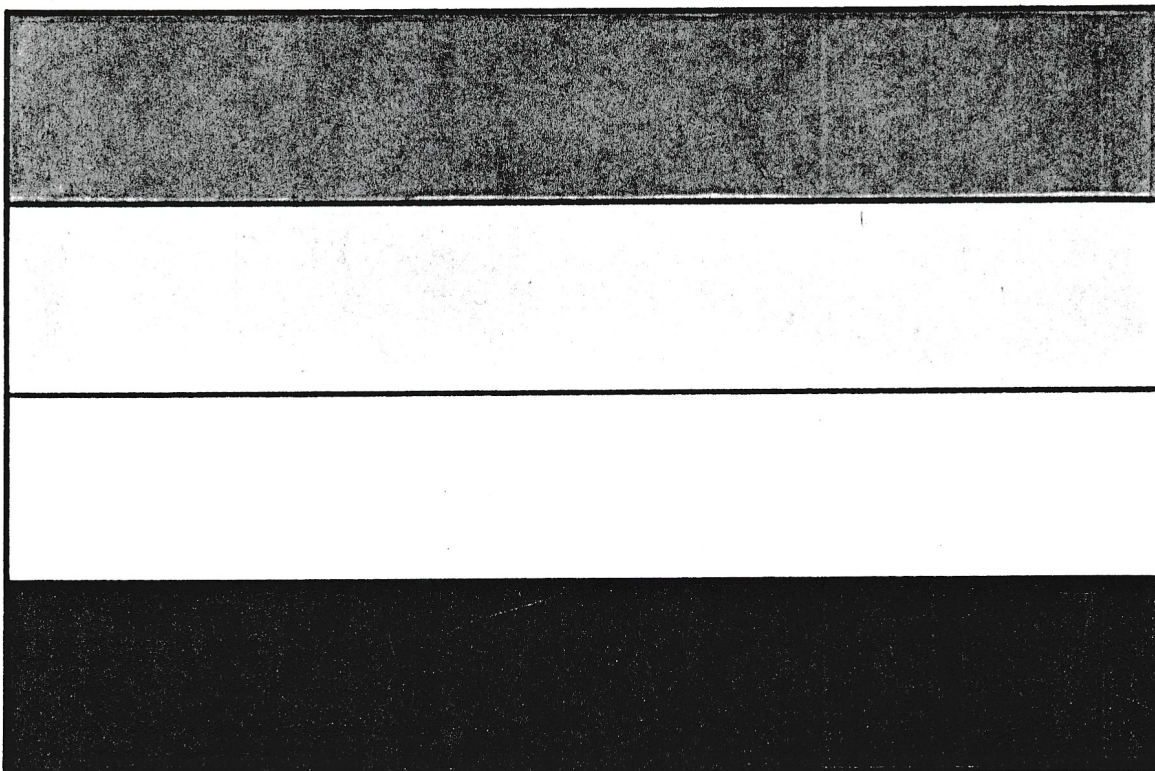
BURGEMEESTER EN WETHOUDERS VAN ENGELEN,
DE BURGEMEESTER,

DE WETHOUDER,

GEMEENTEVLAG VAN ENGELEN

Het origineel van de fotokopie werd aangetroffen als Bijlage bij de Notulen van de Gemeenteraad van 7 april 1960, agendanummer 8.

"Unaniem spreekt de Raad haar waardering uit voor het feit dat het streven van b. en w. er daadwerkelijk op gericht is de gemeente bij voorkomende feesten en gelegenheden naar buiten zo representatief mogelijk te doen uittreden."

Omschrijving: vier evenwijdige horizontale banen van gelijke hoogte in de kleuren blauw, geel, wit en zwart.

Raadsbesluit: 7 april 1960, nr. -2.07.13.

Advies H.R.v.A.: 25 maart 1960, nr. 32/11.

E. 1970

opgeheven m.i.v. 1 april 1971